

Nové možnosti rozvoje vzdělávání na Technické univerzitě v Liberci

Specifický cíl A3: Tvorba nových profesně zaměřených studijních programů

NPO_TUL_MSMT-16598/2022

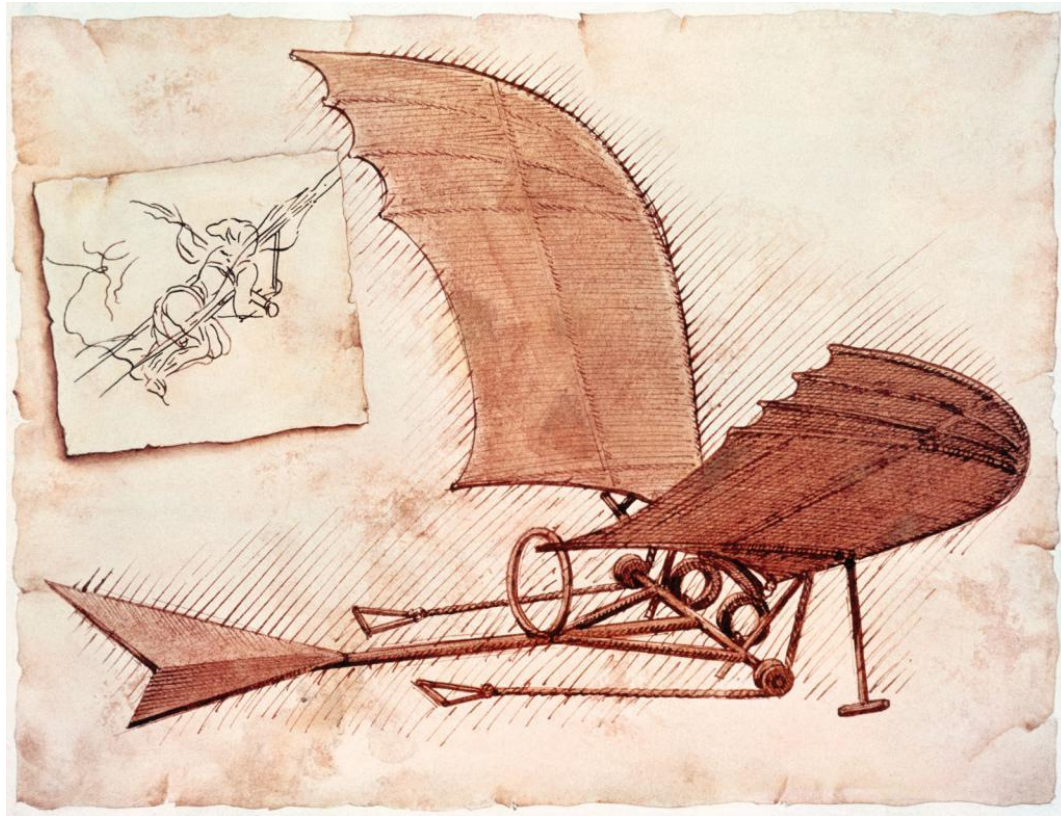
Řešení konstrukčních úloh ve strojírenství

Ing. Pavel Brabec, Ph.D. - Ing. Robert Voženílek, Ph.D.

Tvůrčí práce

Tvůrčí práce: Realizace nápadů a myšlenek s cílem navrhnout řešení stroje, zařízení, technologie, materiálu a jeho zpracování (obecně technického díla), které se bude vyznačovat novostí, příp. bude optimalizovat existující stroj, zařízení, dílo. Předmětem tvůrčí práce jsou rovněž systémy organizace řízení strojírenského podniku, provozu apod.

Tvůrčí práce

Historický vývoj:

Středověk (15. století) – nákresy pro zhotovení nových výrobků (Leonardo da Vinci – zrod inženýrského myšlení).

16. století: Začátky vědecké revoluce – stavitelství, báňská technika, podnikání v raném novověku, hledání zdrojů energie, **v Anglii 1624 založen Patentový úřad.**

17. století: Začátky nových pracovních metod – metodika vědecké práce (1679 Hook zveřejnil vztah mezi vnější silou a deformací, 1807 Young zavedl pojem modul pružnosti), ve Francii Ludvík XIV a jeho podpora stavitelství, čerpání vody, Huygensovy a Papinovy pokusy s pístovými stroji.

18. století v Anglii atmosférické parní stroje pro čerpání vody – pára sloužila jako prostředek k vytvoření podtlaku (1712 - parní stroje zpočátku ze dřeva a zdiva a až později použití kovů), průmyslová revoluce, 1738 Bernoulliho zákon pro měrnou energii kapaliny, 1754 Eulerovo řešení výpočtů lopatkování hydrodynamických strojů, 1769 Wattův patent na přetlakový parní stroj – hnací stroj průmyslové revoluce.

19. století – průmyslová revoluce – stroje vyrábějí stroje: základy výkresové dokumentace s údaji pro výrobu, zavádění sériovosti s požadavky na zaměnitelnost dílů, tolerance rozměrů.

20. století – rozvoj fyziky a aplikace poznatků pro optimalizaci a analýzu technických problémů zpočátku s využíváním intuice a experimentů, postupně ale prosazení nových metod: myšlenka – teoretický výpočet – shrnutí a analýza poznatků a zkušeností – funkční vzorek – zkoušky a úpravy – výrobní dokumentace.

Zavedení postupu: výzkum – vývoj – výroba – užití

Od r. 1980: projektování a konstruování s podporou počítačů, výstupy pro číslicově řízená výrobní zařízení, flexibilita výroby.

Tvůrčí práce

Patenty:

<https://upv.gov.cz/>

<https://www.epo.org/en/searching-for-patents>

TRIZ:

Metodika TRIZ vznikala postupně od r. 1946 na základě studia patentů, zobecňováním úspěšných postupů řešení, které dovedly vynálezce k novému technickému řešení. Bylo zjištěno, že silná řešení (řešení vyšších inovačních řádů a úrovní invence) jsou dosahována poměrně malým počtem používaných, studovatelných, osvojitelných a opakovatelných postupů objektivně vedoucích řešitele k inovačnímu řešení. Poznání těchto postupů, jak zdokonalovat techniku, zvyšuje efektivitu studia i řešení technických inovací v praxi.

TRIZ vede uživatele metodicky od nejasné problémové situace, přes analýzu objektu zájmu k formulaci správných inovačních problémů, tzn. inovačních zadání a následně od zadání k odvození správně zformulovaných typových invenčních úloh, až nakonec k ideovým návrhům jejich variantních řešení.

Konstrukční práce

Konstrukční práce ve velké míře determinují, jak je produkt vyráběn a co bude stát jeho výroba. **Výrobní náklady jsou ovlivňovány především konstrukcí výrobku – až ze 70%.**

Konstruktor a jeho přehled

Konstruktor musí mít přehled o současném stavu:

- konkurenčních výrobků na trhu
- normalizovaných dílech
- strojírenských materiálech
- technologiích výroby
- výpočetních metod a zároveň mít základy mechaniky, pružnosti a pevnosti

Typizované díly v konstrukci strojů

Databáze typizovaných komponent

<https://www.traceparts.com/en>

<https://www.3dmodelspace.com/prolibrary.html>

<https://uk.misumi-ec.com>

Části konstruování

Konstruování zahrnuje dvě základní části:

- modelování
- výpočty

Modelování

Konstrukční úlohy se převážně řeší na počítači a modely a výkresy existují v elektronické formě.

Rozdělení:

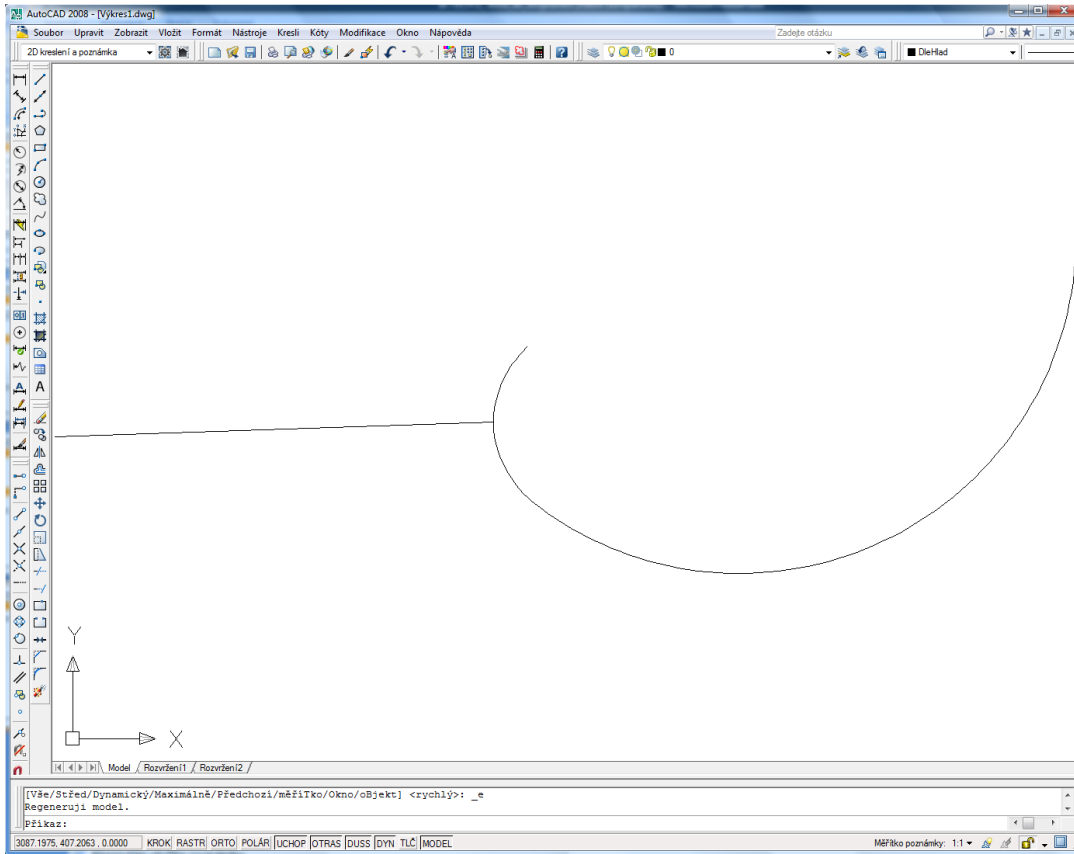
- 2D kreslení
- 3D modelování

Vývoj 2D systémů byl prakticky ukončen v roce 1987.

Vývoj 3D systémů byl prakticky ukončen v roce 1996.

2D kreslení

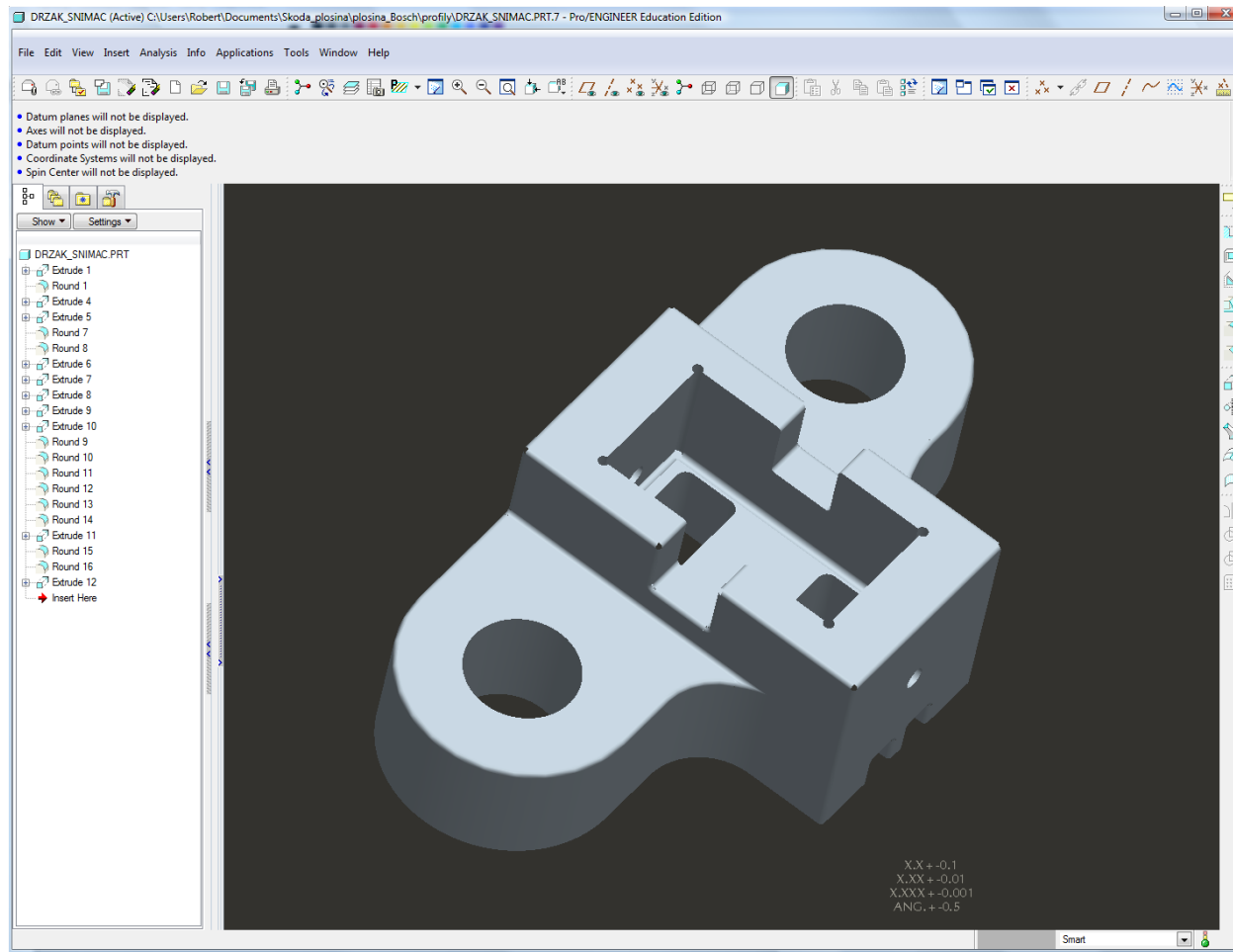
Základem 2D kreslení je entita nebo objekt (úsečka, oblouk, kružnice atd.)

3D modelování

Základem 3D modelování je prvek (objem, skořepina, žebro, díra atd.)

Modelování

Při modelování všech dílů je nutné používat tolerance:

rozměrové

geometrické

drsnot povrchu

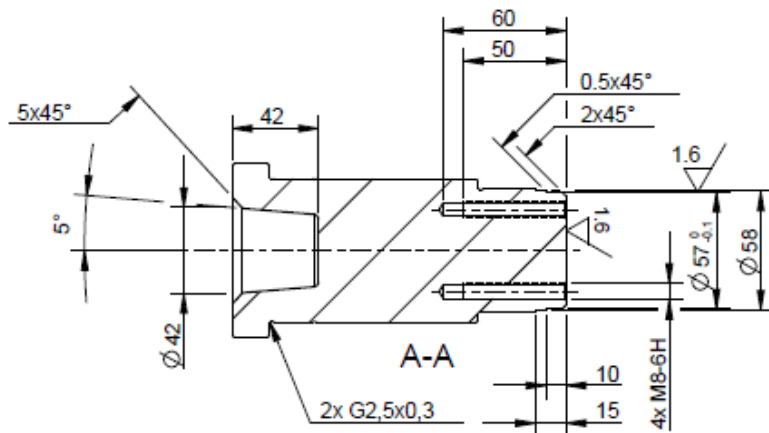
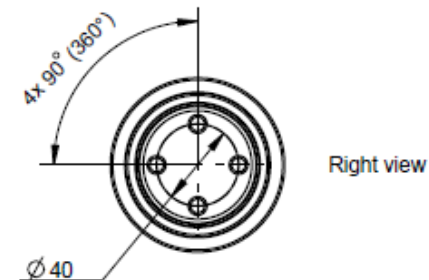
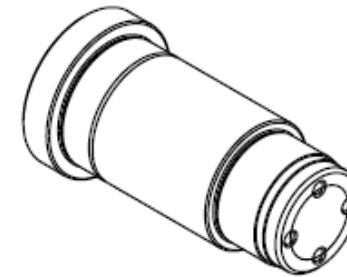
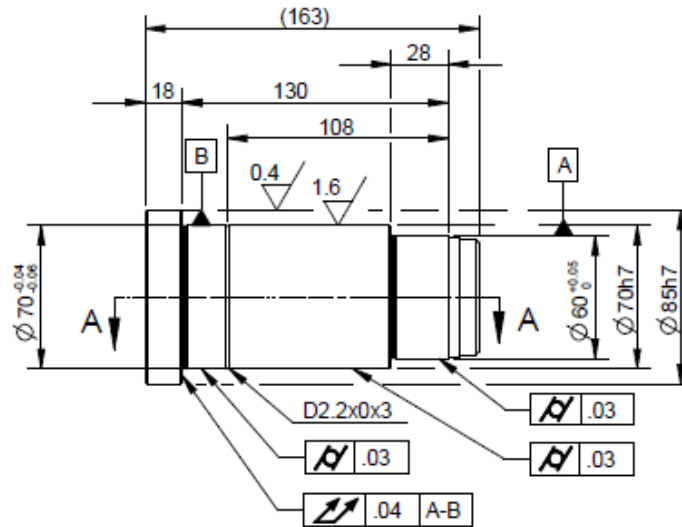
Při konstrukci strojů se vytvářejí modely, sestavy a výkresy dílů a sestav těles.

Důležitým prvkem je nastavení norem technického kreslení: formát výkresu, rohových razítek, kusovníku a ostatních tabulek, kreslení kót, technických značek.

Pro 3D modelování se formáty nepoužívají. Velikost prostoru pro model či sestavu nemá v podstatě omezení.

Výkresová dokumentace

3.2 / (1.6 / 0.4)

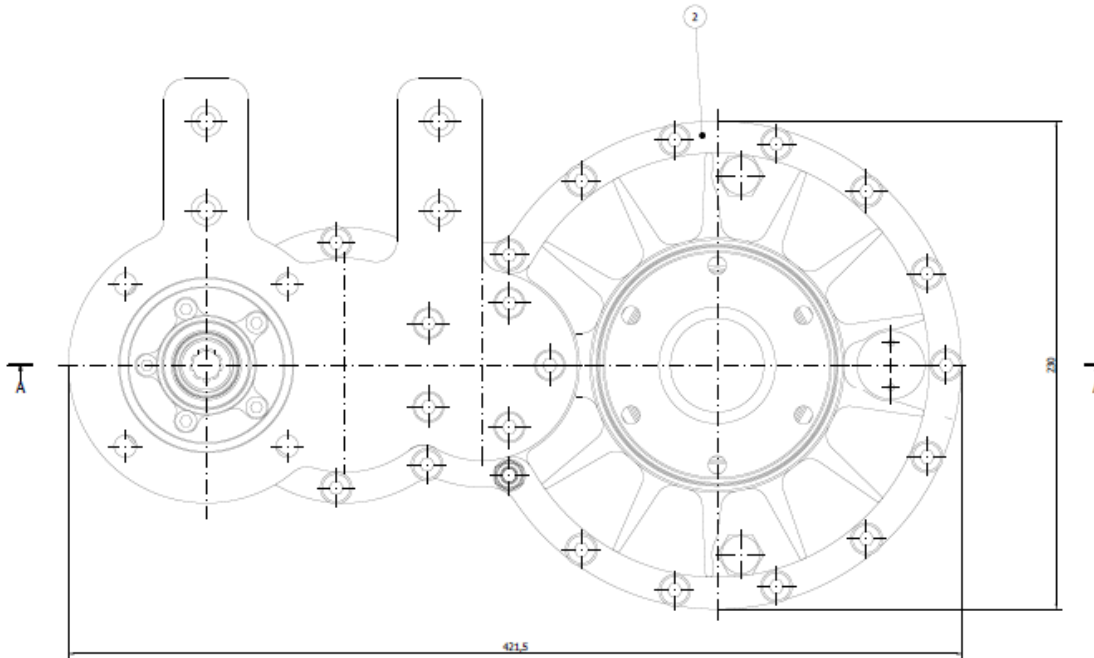
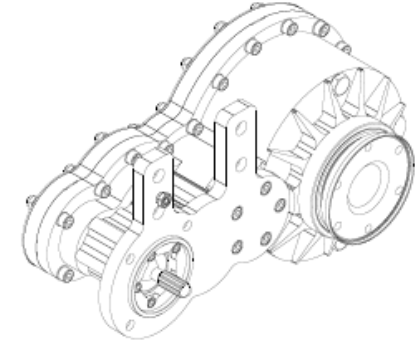
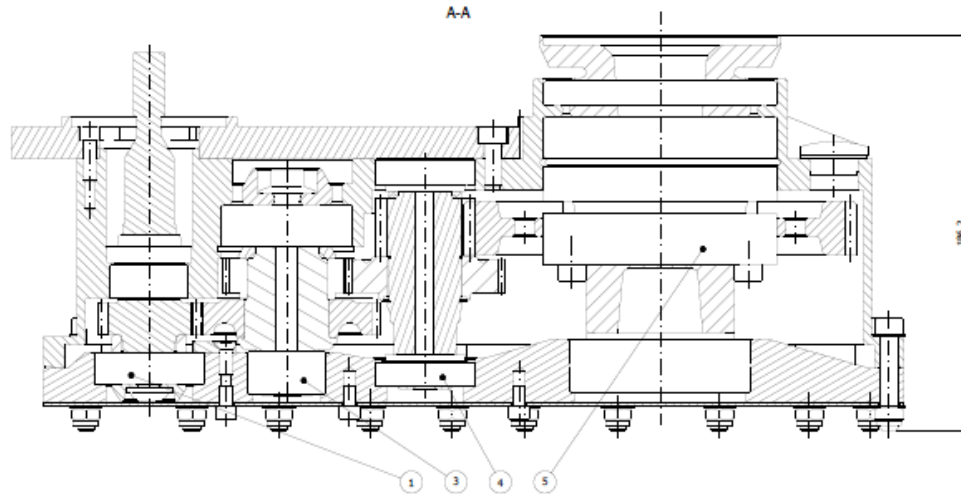

zaoblení ve vybrání hřídele: min. R5
nekótovaná sražení: $1 \times 45^\circ$

Roz. Prib. TVČ KR 90 - 200A - 42 5510 12		CI	Mateř. StV AW 7075 T6	Tř. syp.	ISO 8015
		SI	C. hmot. 1.48 kg	hř. hmot. 3.45 kg	ISO 2768-mK
Stavka		Datum	Stav	Podpis	 TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI www.tul.cz
Měřko	1:2	1 KUS	Kreslil	Jakub Jacek	
C. sestavení			Prochováno		Název 171_VYSTUPNI_HRIDELE_EXP
C. sestavy	180		Technolog		
Stávy výst.			Škvalit		Čís. výkresu KVM-DP-730-000-001-160-171
Návy výst.			Datum	4.3.2020	1:1 18/1

Výkresová dokumentace

VYTVOŘENO VE STUDENTSKÉ VERZI PRODUKTU AUTODESK

- Montáž litiniek:**
- dle kódu očistit střívkové plochy litiniek na vřetěni pomocí Loctite 7063
  - nahřít přehřáté díly vlněně na 120°-200°C a následně osadit ložisky
  - do montáže litiniek osadit všechny potřebné prvky
- Montáž kalených pouzder:**
- všechny osadit do vertikální polohy, nahřít pouzdra na 150-200°C a následně gravitačně osadit
- Montáž sklenicích kroužků:**
- po vyčištění sklenicích očistit dosádky plochy pomocí Loctite 7063
  - namazat malé množství plastického mýdla na sklenicích bity a dosádky plochy
  - provést montáž pod tlakem
- Montáž hřídelí do vřetěna:**
- postupovat od sestavy výstupního hřídele (100) po vstupní (100)
  - vyměřením vůle sestavy 140
  - po uzavření sestavy převodovky do dílu sklenic Vlo a Dewia provést měření sklenic vůle hřídele 140
  - zvolit vhodnou vyměřovací podložku pro zajištění přesnosti 0,05mm
- Montáž dílů sklenic:**
- osadit dosádky plochy dílů pomocí Loctite 7063
  - namazat sklenicí vnitřní směsí
  - osadit sklenic, namazat sklenicí pach a dobitnou potřebnou šrouby na moment 40 Nm
- Zbytek dílů:
- osadit vřetěnkův šrouby a statorník

Číslo	Název	Objem	Stav	Podpis
1	100 - VŘETĚNKOVÝ ŠROUB	1	OK	
2	100 - VŘETĚNKOVÝ ŠROUB	1	OK	
3	100 - VŘETĚNKOVÝ ŠROUB	1	OK	
4	100 - VŘETĚNKOVÝ ŠROUB	1	OK	
5	100 - VŘETĚNKOVÝ ŠROUB	1	OK	
6	100 - VŘETĚNKOVÝ ŠROUB	1	OK	
7	100 - VŘETĚNKOVÝ ŠROUB	1	OK	
8	100 - VŘETĚNKOVÝ ŠROUB	1	OK	
9	100 - VŘETĚNKOVÝ ŠROUB	1	OK	
10	100 - VŘETĚNKOVÝ ŠROUB	1	OK	
11	100 - VŘETĚNKOVÝ ŠROUB	1	OK	
12	100 - VŘETĚNKOVÝ ŠROUB	1	OK	
13	100 - VŘETĚNKOVÝ ŠROUB	1	OK	
14	100 - VŘETĚNKOVÝ ŠROUB	1	OK	
15	100 - VŘETĚNKOVÝ ŠROUB	1	OK	
16	100 - VŘETĚNKOVÝ ŠROUB	1	OK	

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta strojní

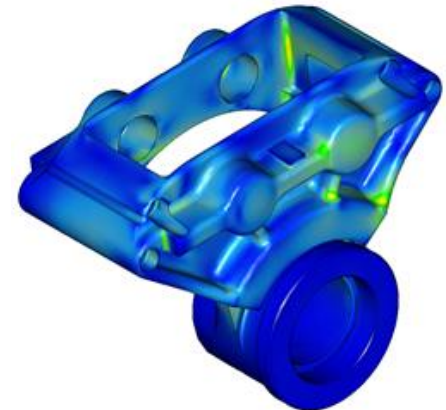
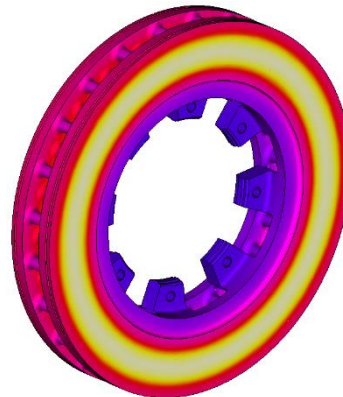
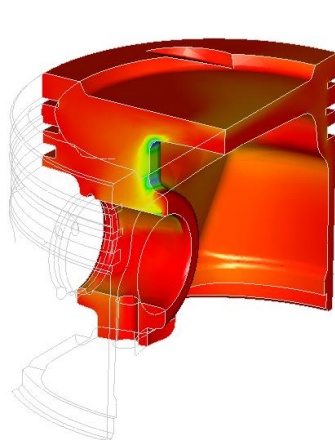
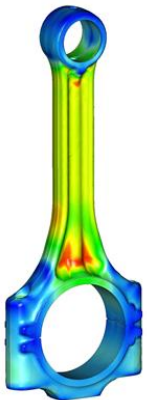
001_SESTAVA_PŘEVODOVKA_4
KVN-DP-730-000-001

VYTVOŘENO VE STUDENTSKÉ VERZI PRODUKTU AUTODESK

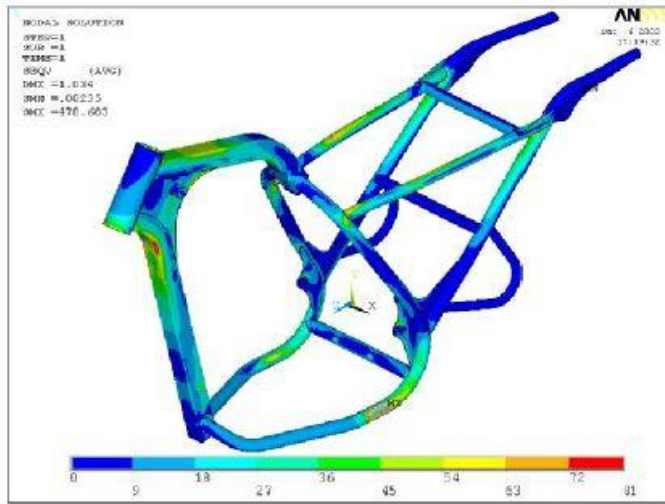
Výpočty

Vytvořený model převedeme do výpočetního systému používajícího k určení pružnostně-pevnostních vlastností tělesa nebo sestavy výpočty metodou konečných prvků.

Metoda konečných prvků je numerická metoda sloužící k simulaci průběhů napětí, deformací, vlastních frekvencí, proudění tepla, jevů elektromagnetismu, proudění tekutin ad. na vytvořeném fyzikálním modelu. Její princip spočívá v diskretizaci spojitého kontinua do určitého (konečného) počtu prvků, přičemž zjišťované parametry jsou určovány v jednotlivých uzlových bodech. MKP je užívána především pro kontrolu již navržených zařízení, nebo pro stanovení kritického (nejnamáhanějšího) místa konstrukce. Ačkoliv jsou principy této metody známy již delší dobu, k jejímu masovému využití došlo teprve s nástupem moderní výpočetní techniky.

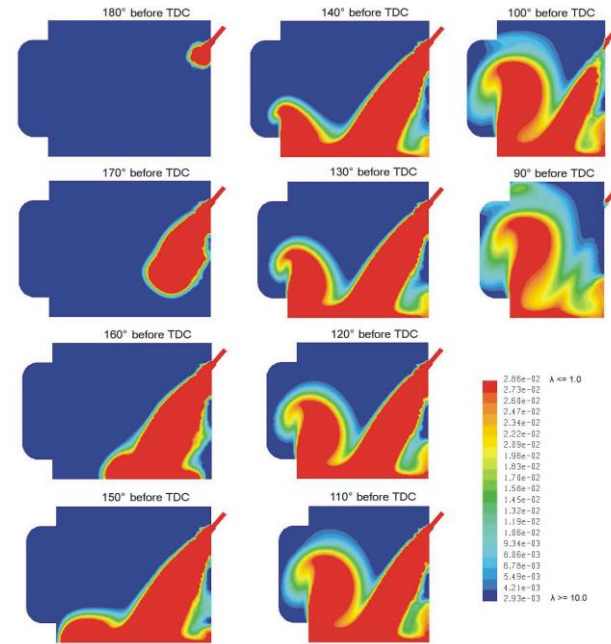
Výpočty

Analýza napětí motocyklového rámu – sw ANSYS

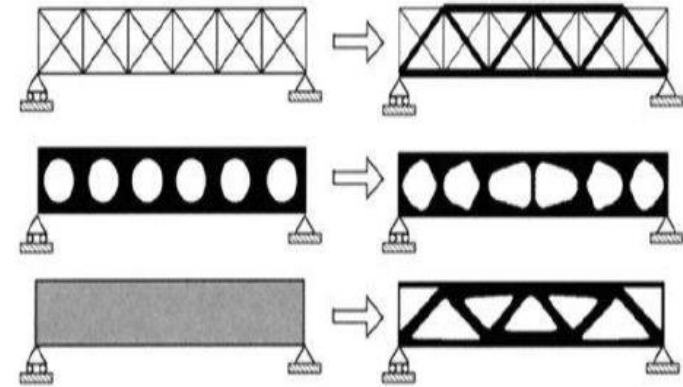
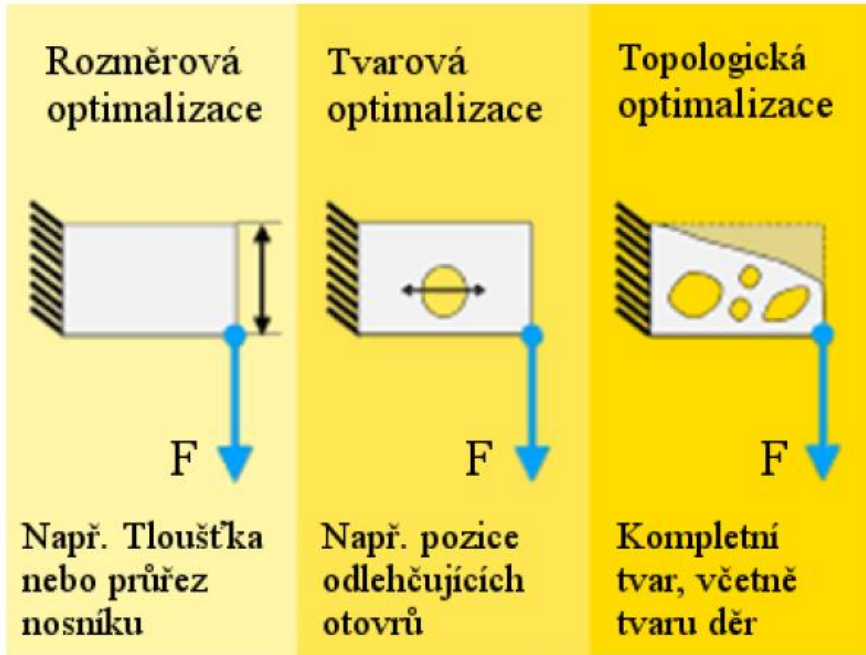
Ukázka z prací studentů

Simulace proudění ve spalovacím prostoru – sw FLUENT

Výpočty

Základní typy strukturálních optimalizací

Další využití modelů

Dále lze vytvořené modely využívat například pro simulace procesu lití, tváření, tvorbu formy, simulaci obrábění a tvorbu CNC programů.

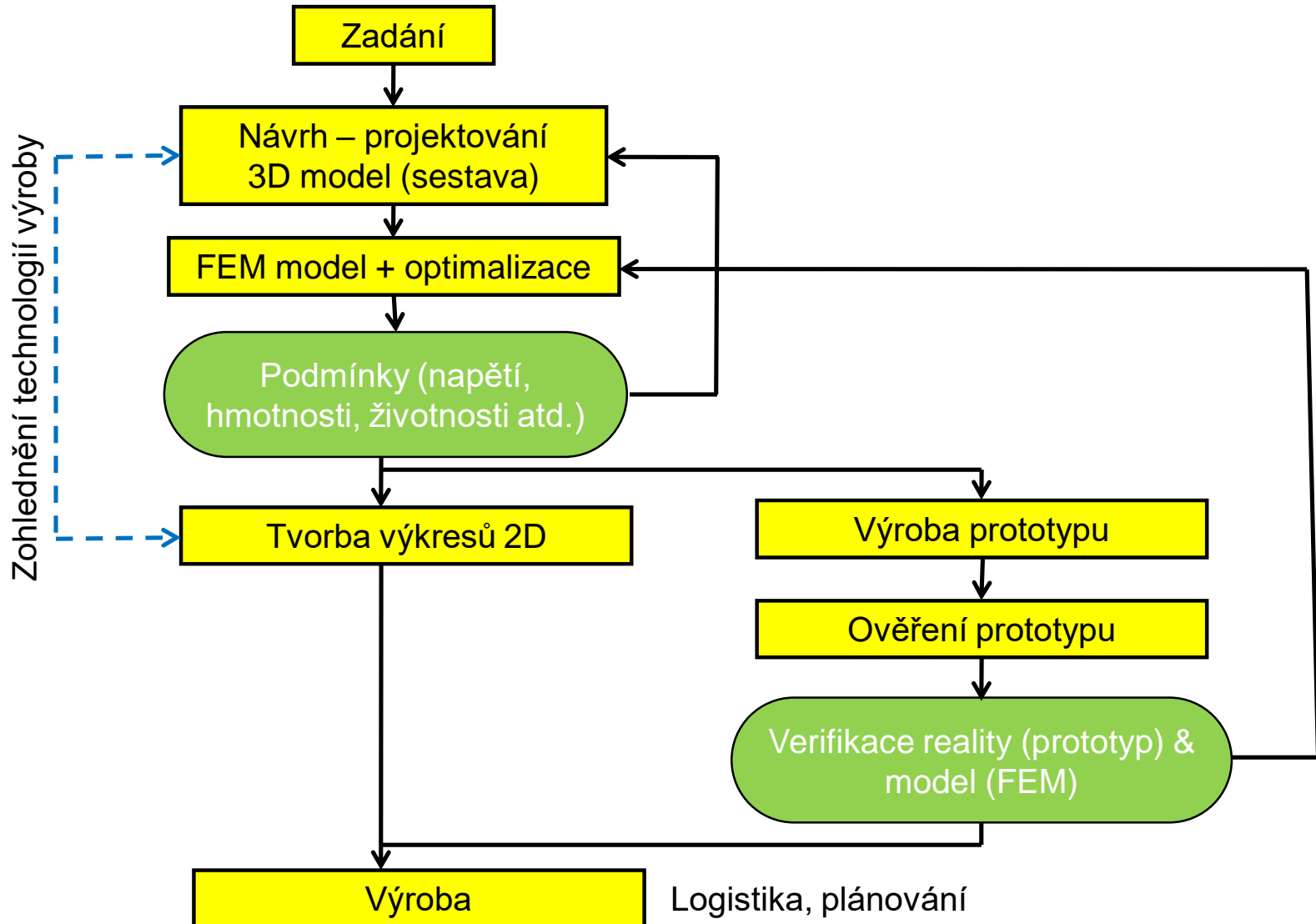
Modely si mohou také s sebou nést informace o povrchu, obsahovat bitové mapy pro reálné zobrazování a to pak použít na tvorbu katalogu, montážních pomůcek atd.

Model každé součásti může být doplněn algoritmem popisujícím jeho chování v závislosti na vstupních podmínkách. Na základě uživatelem definovaných požadavků na geometrické o hmotnostní parametry lze provádět jejich optimalizaci, zkoušet proveditelnost návrhu či pouze sledovat vliv určitého parametru na chování celého modelu.

Modely lze využít pro geometrickou analýzu křivosti ploch a křivek, kontrolu kolizí sestav, kontrolu kinematických vazeb.

Schéma vývoje výrobku

Týmová konstrukční práce

Mezioborové konstrukční / vývojové skupiny

Týmová práce (Open-plan offices)

Jazykové dovednosti

Analýza rizik při návrhu strojů a zařízení

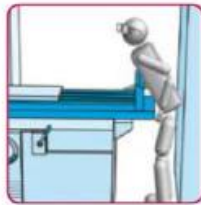
Puncturing, stabbing, shearing, severing, cutting

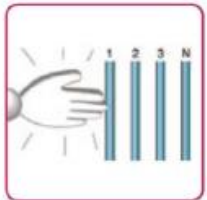
Catching, entanglement, drawing in, trapping

Impact

Crushing

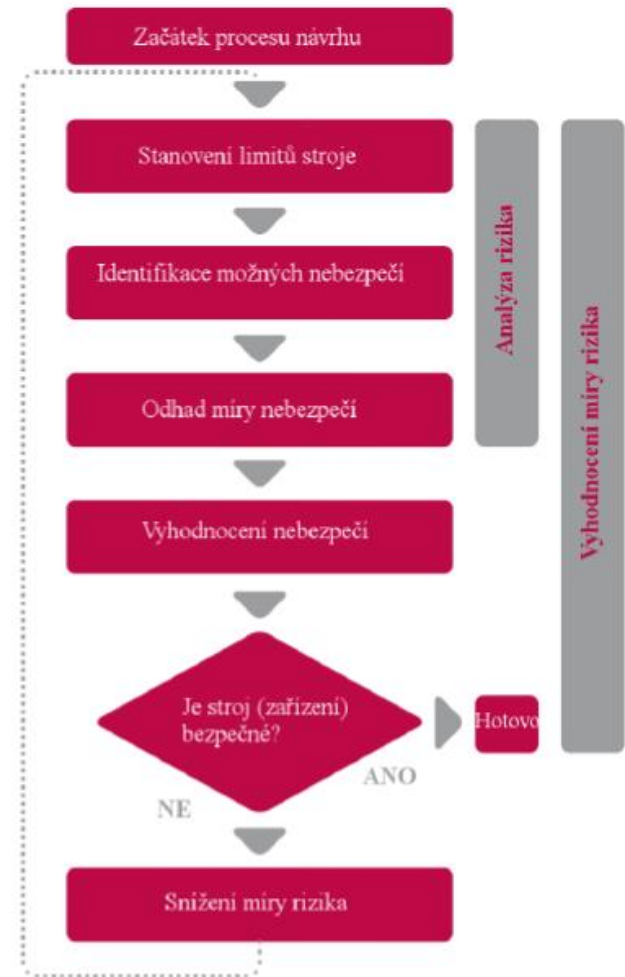
Electrocution

Discharge of dangerous substances

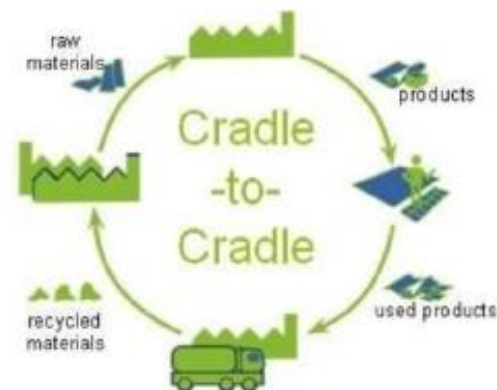
Burns

Udržitelný design

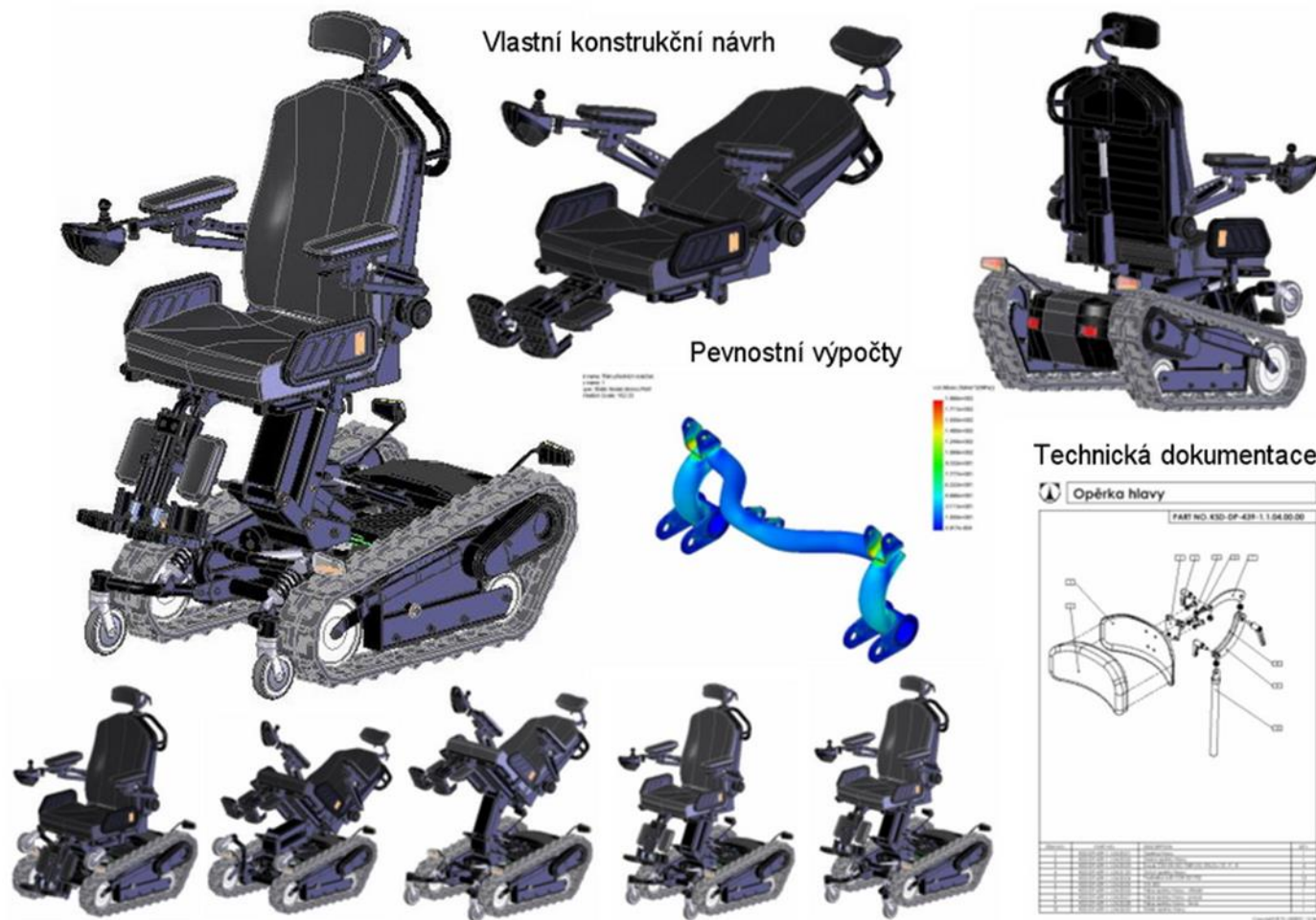
Udržitelný design (nazývaný také sustainable design, ekodesign, environmental design) je přístup k vývoji výrobku v souladu s principy ekonomické, sociální a ekologické udržitelnosti. Pojem „udržitelný design“ označuje komplexní soubor řešení, postupů a technologií, které umožňují navrhovat, vyvíjet a vyrábět produkty s minimálním dopadem na životní prostředí.

- konstrukční návrh s ohledem na snadnou recyklaci po použití daného výrobku/zařízení
- možnost demontáže produktu na materiálové celky pro snadnou recyklaci
- konstrukční návrh s ohledem na možné využití přírodních/recyklovaných materiálů

Konstrukční práce studentů

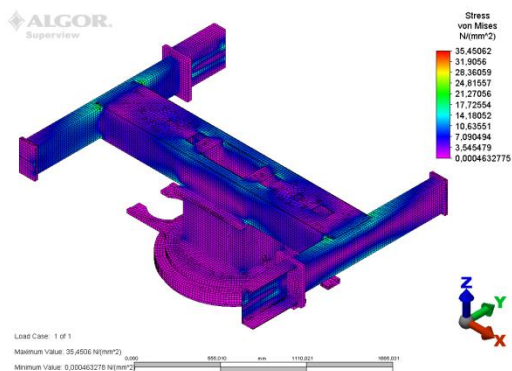
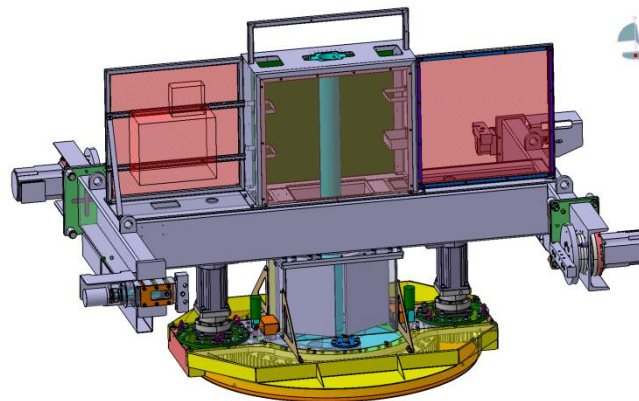
Martin Vančura: Konstrukce elektrického exteriérového invalidního vozíku s pásovým podvozkem

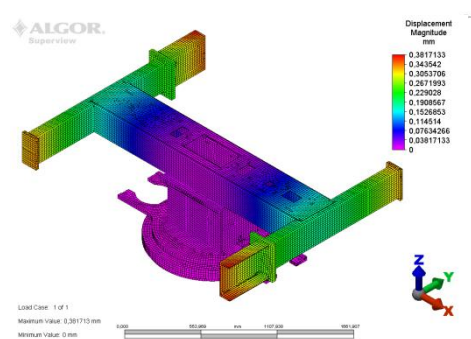
Konstrukční práce studentů

Jan Dvořák : MECHANICKÁ ANALÝZA OTOČNÉHO STOLU BSC VYUŽÍVANÉHO PRO VÝROBU SVAŘENCE NÁPRAVY OSOBNÍHO AUTOMOBILU

Otočný stůl BSC ve standardní variantě

Rozložení napětí podle hypotézy H.M.H.

Deformace otočného stolu

Konstrukční práce studentů

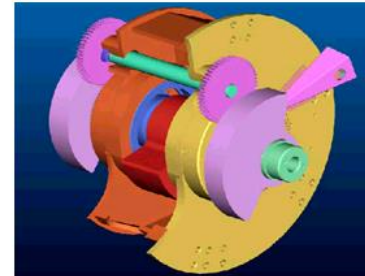
Martin Hušek: Budič vibrací tandemového válce VH950

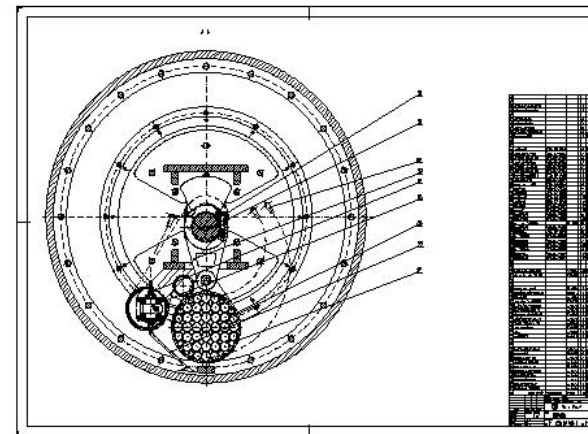
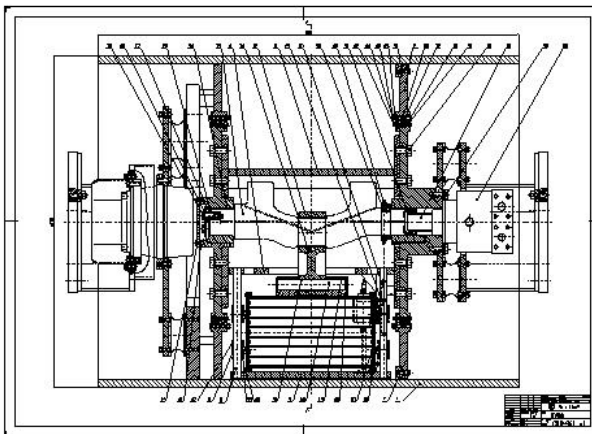
Tandemový vibrační válec VH 950

Budič kruhové vibrace

Budič usměrněné vibrace

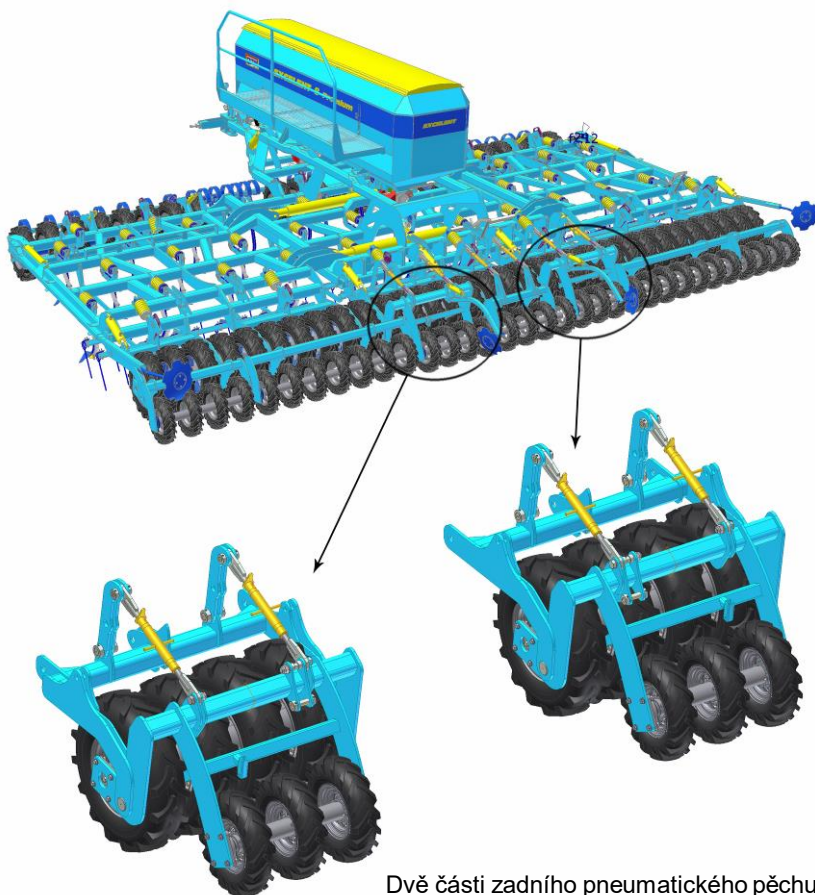

Nekonvenční budič usměrněné vibrace založený na nevyváženosti klikového mechanismu od posuvných hmot

Konstrukční práce studentů

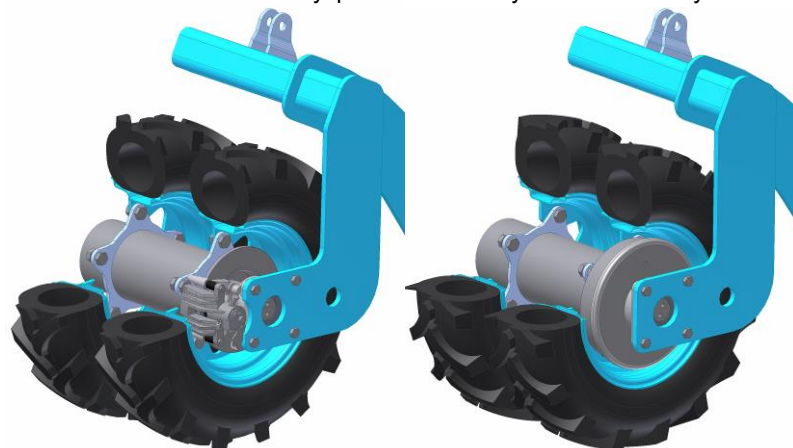
Petr Lukášek : Konstrukce unifikované brzdové soustavy poloneseného stroje

Radličkový secí stroj Excelent 8 Premium: pohled na zadní část

Dvě části zadního pneumatického pěchu sloužící jako přepravní náprava secího stroje

Zvažované varianty: použití kotoučových nebo bubnových brzd

Výsledná soustava: jednohadicová, vzducho-kapalinová

